

Mariana Rodica ȚÎRLEA
Dimitrie Cantemir Christian University Bucharest
Faculty of Economic Sciences Cluj-Napoca

THE SPECIFIC OF THE CONSUMER'S EUROPEAN RIGHT OF BANK CREDIT

Theoretical
article

Keywords

Consumer,
Professional,
Bank credit agreement,
Unfair terms,
European consumer law,
Protection of Community harmonization.

JEL Classification

G21

Abstract

According to Directive 93/13 / EEC on unfair terms in consumer contracts, "legislation of Member States on unfair terms in contracts concluded with consumers show significant divergences" (Official Journal of the European Union 31993L0013 - L 095/29). Therefore, the solution to eliminate these differences of balance in bank lending contracts requires promptly a consumer protection against unfair terms by adopting uniform rules of European law concerning unfair clauses. With this protection is desired that this would be subject to all contracts concluded between sellers or suppliers and consumers, to be harmonized at Community level or adopted directly at Community level, to be provided both in the laws, regulations and administrative nature acts, because to the Member States of the European community falls the responsibility to ensure that in contracts concluded with consumers there are not provided unfair clauses.

1. Considerații privind reglementarea clauzelor minimale obligatorii în opera iunilor de creditare bancară a consumatorilor

Creditarea, reprezintă o activitate permisă Instituțiilor de credit, care potrivit Ordonanței de Urgență 99/2006, Art. 18, punctul b, este posibil în limita autorizației acordate, respectiv: „acordarea de credite, incluzând printre altele: credite de consum, credite ipotecare, factoring cu sau fără regres, finanțarea tranzacțiilor comerciale, inclusiv forfetare”(OU 99/2006).

La baza operațiunii de creditare bancară a consumatorilor, este contractul de creditare bancară în formă scrisă, prin intermediul căruia sunt reglementate raporturile juridice dintre părțile acestuia pe criterii obiective.

În acest sens reglementarea națională menționează cu privire la derularea tranzacțiilor faptul că :

“(1) Instituțiile de credit pot derula tranzacții cu clienții doar pe baze contractuale, acționând într-o manieră prudentă și cu respectarea legislației specifice în domeniul protecției consumatorului.

(2) Documentele contractuale trebuie să fie redactate astfel încât să permit clienților înțelegerea tuturor termenilor și condițiilor contractuale, în special a prestațiilor la care aceștia se obligă potrivit contractului încheiat. Instituțiile de credit nu pot pretinde clientului dobânzi, penalități, comisioane, ori alte costuri și speze bancare, dacă plata acestora nu este stipulată în contract”(Legea 289/2004).

Potrivit Legii 284/2004, art.8, Contractul de credit scris trebuie să includă cel puțin următoarele date:

- a) numele și adresele părților contractante;
- b) valoarea dobânzii anuale efective(DAE);
- c) o indicare a condițiilor în care poate fi modificat DAE. În cazul în care valoarea DAE nu poate fi stabilită, consumatorul trebuie să fie informat, prin contractul scris, în ceea ce privește elementele prevăzute la art. 9 alin. (1);
- d) o listă cu valoarea, numărul și frecvența sau datele plăților pe care consumatorul trebuie să le efectueze pentru rambursarea creditului, precum și pentru dobând și alte costuri. În cazul în care este posibil, va fi indicat, de asemenea, valoarea totală a plăților efectuate;

e) o listă a elementelor de cost prevăzute la art. 4 alin. (2) și care revin consumatorului, cu excepția costurilor datorate de consumator pentru nerespectarea uneia dintre angajamentele sale din contractul de credit, care nu sunt cuprinse în calculul DAE, dar care cad în sarcina consumatorului în anumite condiții, precum și precizarea acestor condiții. În cazul în care valoarea exactă a acestor componente este cunoscută, o astfel de valoare trebuie să fie indicată. În caz contrar, trebuie să fie indicat o metodă de calcul sau, pe cât posibil, o cât mai realistă valoare estimativă ;

f) documentația de credit specifică, stabilită de creditor;

g) prevederile art. 11 Consumatorul are dreptul să achite anticipat, integral sau parțial, obligațiile sale rezultate din contractul de credit;

h) celelalte condiții esențiale ale contractului de credit, inclusiv clauzele prevăzute în anexa nr. 1.

1. Contracte de credit având ca obiect finanțarea furnizării de bunuri sau servicii:

a) o descriere a bunurilor sau a serviciilor care fac obiectul contractului;

b) prețul plătit în numerar și prețul de plată în virtutea contractului de credit;

c) valoarea avansului, dacă există, numărul și valoarea plățiloralonate și data scadențelor ori metoda care se utilizează pentru determinarea fiecăreia dintre aceste elemente, dacă ele sunt necunoscute în momentul încheierii contractului;

d) o precizare a dreptului consumatorului la o reducere, în conformitate cu art. 11 din lege, în cazul rambursării anticipate;

e) identitatea proprietarului de bunuri (dacă transferul de proprietate la consumator nu se face imediat) și condițiile în care consumatorul devine proprietar;

f) precizări privind eventualele garanții necesare;

g) indicarea termenului eventual de reflectare (indicarea unui termen de grație în vederea analizării oportunității creditului);

h) indicarea asigurării sau asigurărilor eventuale necesare și, dacă alegerea asigurătorului nu este lăsată la latitudinea consumatorului, costul acestora;

i) indicarea obligației eventuale a consumatorului de a constitui un depozit de o anumită valoare, într-un cont special.

2. Contracte de credit legate de utilizarea celorlalte elemente:

a) plafonul eventual al creditului;

b) condițiile de rambursare sau modul în care se stabilesc;

c) indicarea termenului eventual de reflectare (indicarea unui termen de grație în vederea analizării oportunității creditului).

3. Contracte de credit operate prin cont curent și nereglementate prin alte prevederi ale prezentei legi:

a) plafonul eventual al creditului sau metoda de calcul al acestuia;

b) condițiile de utilizare și de rambursare;

c) indicarea termenului eventual de reflectare (indicarea unui termen de grație în vederea analizării oportunității creditului).

4. Alte contracte de credit care intră sub incidența prezentei legi:

a) plafonul eventual al creditului;

b) indicarea garanțiilor eventuale necesare;

c) condițiile de rambursare;

d) indicarea termenului eventual de reflectare (indicarea unui termen de grație în vederea analizei oportunității creditului);

e) o precizare a dreptului consumatorului la o reducere, în conformitate cu art.11 din lege, în cazul rambursării anticipate (Legea 289/2004).

2. Reglementarea europeană în materia protecției clienților consumatori de credite bancare

În materie de contracte de credit pentru clienții consumatori de credite, intervenția comunitară s-a realizat prin următoarele acte normative:

- Directiva 87/102/CEE a Consiliului European din 22 decembrie 1986;
- Directiva 90/88/CEE a Consiliului European din 22 februarie 1990;
- Directiva 93/13 / CEE, din 05 aprilie 1993;
- Directiva 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului, din 23 aprilie 2008.

Scopul Directivei 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului, din 23 aprilie 2008, a vizat contractele de credit pentru consumatori și abrogarea Directivei 87/102/CEE a Consiliului, „întrucât legislația statelor membre privind clauzele contractelor încheiate între vânzătorul de bunuri sau furnizorul de servicii, pe de o parte, și consumatorul acestora, pe de altă parte, prezintă multe diferențe, rezultatul acestei situații fiind faptul că piețele naționale pentru vânzarea de bunuri și servicii către consumatori sunt diferite unele de altele și poate apărea o denaturare a concurenței dintre vânzători și furnizori, mai ales atunci când aceștia vând bunuri sau furnizează servicii în alte state membre (Directiva 93/13/CEE).

Prin urmare, Directiva 2008/48/CE, privind contractele de credit pentru consumatori, care are ca obiectiv potrivit articolului 1 din Directivă, acela de a „armoniza anumite aspecte ale actelor cu putere de lege și ale procedurilor administrative ale statelor membre în materie de contracte de credit pentru consumatori (Directiva 2008/48/CE).

Armonizarea și natura imperativă a directivei sunt prezentate la articolul 22 al Directivei 48/CE:

“(1) În măsura în care prezenta directivă conține dispoziții armonizate, statele membre nu pot menține sau introduce în legislația lor națională dispoziții diferite față de cele stabilite în prezenta directivă .

(2) Statele membre se asigură că consumatorii nu pot renunța la drepturile care le-au fost conferite prin dispozițiile de drept intern care transpun prezenta directivă sau corespund acesteia.

(3) Statele membre se asigură, de asemenea, că dispozițiile pe care le adoptă în transpunerea prezentei directive nu pot fi eludate, ca urmare a modului în care sunt formulate contractele, în special prin integrarea tragerilor sau a contractelor de credit care intră în domeniul de aplicare a

prezentei directive în contracte de credit al căror caracter sau scop ar face posibil evitarea aplicării acestei directive.

(4) Statele membre iau măsurile necesare pentru a se asigura că consumatorii nu își pierd protecția acordată prin prezenta directivă datorită alegerii legii unui stat nemembru ca lege aplicabilă contractului, în cazul în care contractul de credit are o strânsă legătură cu teritoriul unui sau al mai multor state membre” (Directiva 2008/48/CE).

Potrivit Directivei, informațiile obligatorii care trebuie conținute în contractele de credit vizează modul de redactare al contractelor de credit și va realiza pentru pe hârtie sau pe un alt suport durabil. Toate părțile contractante primesc câte un exemplar al contractului de credit. Prezentul articol nu aduce atingere niciunei norme naționale privind valabilitatea încheierii de contracte de credit care respectă legislația comunitară.

(2) Contractul de credit specific în mod clar și concis:

- (a) tipul de credit;
- (b) identitățile și adresele părților contractante, precum și, dacă este cazul, numele și adresele intermediarilor de credit implicați;
- (c) durata contractului de credit;
- (d) valoarea totală a creditului și condițiile care reglementează tragerea creditului;
- (e) în cazul unui credit acordat sub forma unei amânări la plată pentru un anumit bun sau serviciu sau în cazul contractelor de credit legate, bunul sau serviciul respectiv și prețul actual al acestuia;
- (f) rata dobânzii aferente creditului, condițiile care guvernează aplicarea acestei rate și, atunci când este disponibil, orice indice sau rată de referință aplicabilă ratei inițiale a dobânzii aferente creditului, precum și perioadele, procedurile și condițiile în care variază rata dobânzii aferente creditului și, în cazul în care se aplică rate diferite ale dobânzii aferente creditului în circumstanțe diferite, informațiile sus-menționate privind toate nivelurile aplicabile;
- (g) dobânda anual efectivă și valoarea totală plătită de către consumator, calculate la momentul încheierii contractului de credit; se menționează toate ipotezele folosite pentru calcularea acestei rate;
- (h) suma, numărul și frecvența plăților care urmează să fie efectuate de către consumator și, dacă este cazul, ordinea în care plățile vor fi alocate, pentru rambursare, diferitelor solduri restante fixate la rate diferite ale dobânzii aferente creditului;
- (i) în cazul amortizării de capital a unui contract de credit pe durată determinată, dreptul consumatorului de a primi, la cerere și gratis, în orice moment pe toată durata contractului de credit, un extras de cont sub forma unui tabel de amortizare.

- Tabelul de amortizare indic ratele scadente, precum și perioadele și condițiile privind plata acestor sume; tabelul conține o detaliere a fiecărei rambursări care indică amortizarea de capital, dobânda calculată pe baza ratei dobânzii aferente creditului și, dacă este cazul, costurile suplimentare; în cazul în care rata dobânzii nu este fixă sau costurile suplimentare pot fi modificate în baza contractului de credit, tabelul de amortizare indică în mod clar și concis datele cuprinse în tabel vor rămâne valabile valabile numai până la schimbarea următoare a ratei dobânzii aferente creditului sau a costurilor suplimentare în conformitate cu contractul de credit;
- (j) în cazul în care costurile și dobânzile trebuie suportate pentru amortizarea capitalului, un extras care arată perioadele și condițiile pentru plata dobânzii și a oricărui costuri recurente și nerecurente asociate;
- (k) unde este cazul, costurile de administrare ale unui sau mai multor conturi care înregistrează atât operațiunile de plată, cât și tragerile din credit, cu excepția cazului în care deschiderea unui cont este opțională, costurile pentru utilizarea unui mijloc de plată atât pentru operațiuni de plată, cât și pentru trageri din credit, orice alte costuri rezultând din contractul de credit, precum și condițiile în care aceste costuri pot fi modificate;
- (l) rata dobânzii, în cazul plăților restante, aplicabilă la data încheierii contractului de credit și măsurile pentru ajustarea acesteia și, dacă este cazul, orice penalități datorate în caz de neplată;
- (m) o avertizare privind consecințele neefectuării plăților;
- (n) după caz, o declarație potrivit căreia este necesară plata unor taxe notariale;
- (o) garanțiile și asigurările necesare, dacă există;
- (p) existența sau inexistența unui drept de retragere, termenul în care acel drept poate fi exercitat și alte condiții pentru exercitarea acestuia, inclusiv informații privind obligarea consumatorului de a plăti capitalul tras și dobânda în conformitate cu articolul 14 alineatul (3) litera (b) și cuantumul dobânzii plătită pe zi;
- (q) informații privind drepturile care rezultă din articolul 15, ca și condițiile pentru exercitarea acestor drepturi;
- (r) dreptul de rambursare anticipat, procedura de rambursare anticipat, precum și, dacă este cazul, informații privind dreptul creditorului la compensație și modul în care va fi determinată această compensație;
- (s) procedura care trebuie urmată în exercitarea dreptului de a cere rezilierea contractului de credit;
- (t) dacă există sau nu posibilitatea recurgerii la o procedură extrajudiciară de contestare și la o cale de atac pentru consumator și, în caz afirmativ, modalitățile de acces la acestea;
- (u) după caz, alte condiții și clauze contractuale;
- (v) după caz, denumirea și adresa autorității de supraveghere competente.
- (3) În cazul în care se aplică alineatul (2) litera (i), creditorul pune la dispoziția consumatorului, în mod gratuit și în orice moment pe întreaga durată a contractului de credit, un extras de cont sub forma unui tabel de amortizare.
- (4) În cazul unui contract de credit în care plățile efectuate de consumator nu duc la o amortizare aferentă imediată a valorii totale a creditului, dar sunt utilizate pentru a constitui capital în timpul perioadelor și în condițiile stabilite în contractul de credit sau într-un contract accesoriu, informațiile cerute conform alineatului (2) cuprind o declarație clară și concisă potrivit căreia aceste contracte de credit nu prevăd o garanție de restituire a valorii totale a creditului tras în baza acestuia, cu excepția cazului în care se oferă astfel de garanție.
- (5) În cazul contractelor de credit sub forma unei facilități de tip „descoperit de cont” de tipul celor menționate la articolul 2 alineatul (3), următoarele informații se specifică în mod clar și concis:
- (a) tipul de credit;
- (b) identitățile și adresele părților contractante, precum și, dacă este cazul, identitatea și adresa intermediarului de credit implicat;
- (c) durata contractului de credit;
- (d) valoarea totală a creditului și condițiile care reglementează tragerea;
- (e) rata dobânzii aferente creditului, condițiile care guvernează aplicarea acesteia și, unde este cazul, orice indice sau rată de referință aplicabilă ratei inițiale a dobânzii aferente creditului, precum și termenul, procedura și condițiile pentru modificarea ratei dobânzii aferente creditului și, în cazul în care se aplică rate ale dobânzii aferente creditului diferite, informațiile menționate anterior în privința tuturor ratelor aplicabile;
- (f) dobânda anual efectivă și costurile totale ale creditului pentru consumator, calculate la momentul încheierii contractului de credit; se menționează toate ipotezele folosite pentru calcularea respectivei rate, astfel cum este menționat la articolul 19 alineatul (2), coroborat cu articolul 3 literele (g) și (i); statele membre pot decide că nu este necesară specificarea dobânzii anuale efective;
- (g) o mențiune conform căreia consumatorul și se poate solicita în orice moment rambursarea integrală a creditului;
- (h) condițiile referitoare la exercitarea dreptului de retragere din contractul de credit; și
- (i) informații cu privire la costurile aplicabile încă de la momentul încheierii contractului de credit, precum și, dacă este cazul, condițiile în care pot fi modificate aceste costuri (Directiva 2008/48/CE).

3. Concluzii

Activitatea de creditare a clienților consumatori de credite bancare, reprezintă o activitate riscantă, atât pentru clienți cât și pentru instituțiile de credit, de natură bănească.

Specificul reglementărilor europene la nivelul statelor comunitare pentru creditele de consum constau în:

- protecția consumatorilor de credite de consum;
- soluții de eliminare a diferențelor și apropierea actelor cu putere de lege în materia contractelor de credit de consum;
- aplicarea la nivelul statelor europene a unui nou mod de legiferare corect și uniform a actelor administrative, a practicilor în materie de contracte de credit pentru consumatori;
- dezvoltarea unei piețe a creditului de consum mai transparent în condiții optime atât pentru clienții consumatori de credite de consum cât și pentru profesioniști;
- armonizarea legislativă în totalitate pentru toți consumatorii de credite de consum;
- accent pe informarea precontractuală a clientului;
- asigurarea la un nivel înalt a protecției clienților consumatori de credite de consum;
- precizarea informațiilor standard care trebuie să fie conținute în publicitatea creditelor de consum;
- oferirea de către profesioniști de informații corecte în faza precontractuală cu privire la tipurile de credit, la drepturile și obligațiile contractuale;

Decalajele economice, modul de dezvoltare economică și juridică inegală a statelor membre, dezvoltarea activității de creditare a determinat transpunerea la nivelul statelor europene în mod diferit a reglementărilor Directivei, fapt confirmat și prin studiile lui Busuioc și Luca (2014a,b,c).

O parte din reglementările Directivei 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului, din 23 aprilie 2008, privind contractele de credit pentru consumatori au fost preluate la nivel național prin Legea Nr. 288/2010 (OUG 50/2010).

4. Bibliografie:

- [1] Busuioc W I, Luca, F.AI, (2014a), *Structura capitalului bancar*, Management Intercultural Volumul XVI, Nr. 1 (30), 2014, pages 30-36
- [2] Busuioc W. I, Luca, F.AI, (2014b), *Evolution of the Cost to Income Ratio for the Two Main Romanian Banks: Romanian Commercial Bank and BRD Groupe Societe Generale*, Ovidius University Annals, Economic Sciences Series, Issue1, 2014
- [3] Busuioc W. I, Luca, F.AI, (2014c), *Factorii Determinanți Ai Profitabilității Sistemului*

Bancar Românesc., Management Intercultural Volumul XVI, Nr. 1 (30), 2014, pages 21-29

- [4] Directiva 2008/48/CE privind contractele de credit pentru consumatori și de abrogare a Directivei 87/102/CEE a Consiliului, Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, L 133/66,
- [5] Directiva 93/13/CEE, din 5 aprilie 1993, privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii
- [6] Legea 289/2004 privind regimul juridic al contractelor de credit pentru consum destinate consumatorilor, persoane fizice;
- [7] O.U.G. Nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori, aprobat prin Legea Nr. 288/2010
- [8] Official Journal of the European Union 31993L0013 - L 095/29;
- [9] Ordonanța de Urgență nr. 99 din 6 dec. 2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului